

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 19 Juli 1901.

Hagg. I : 4, Is het door ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal bit huis woest zijn?

Toel II : 1a, Blaagt de Bazuin!

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnemenen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12 1/2 ct. Advertentiën van 1-10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfvrij te adresseeren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukker der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, DR. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

WESTMAAS, 14 Juli, 1901. We zijn verblijd; onze algemeen bemide Leeraar Dr. B. Wielenga heeft voor de roepingen op ZEW uitgebracht kunnen bedenken, om alzoog nog langer onder ons werkzaam te zijn, moge 't zijn tot het heil der kerk alhier.

Namens den Kerkeraad,
ADRI' S V D BERG, Scriba.

ZALTBOMMEL, 14 Juli. Heden na afloop der godsdienst-oefening maakte onze geachte Leeraar Ds. J. Meijer aan de gemeente bekend eene roeping te hebben ontvangen van de kerk van Schoonebeek. Het is de wensch van kerkeraad en gemeente, dat ZEW. vrijmoedigheid moge vinden, voor die roeping te bedenken, en zijn arbeid onder ons moge blijven voortzetten.

Namens den Kerkeraad,
H. VAN STREKENS, Scriba.

VARSSEVELD, 15 Juli 1901. Hetgeen wij niet hadden gehoopt, is geschied; onze geliefde Leeraar Ds. H. te Velde heeft het beroep naar Bierum aangenomen. Dat het genomen besluit tot eer van 's Heeren naam moge zijn.

Namens den Kerkeraad,
J. H. ROUGOOS, Scriba.

HALFWEG, 15 Juli 1901. Wij zijn bij vernieuwing teluurgesteld; ook Dr. B. Wielenga heeft voor onze roeping bedankt.

Namens den Kerkeraad,
G. VAN ANDEL, Scriba.

BIERUM, 15 Juli 1901. We zijn verblijd, daar we van onzen beroepen Leeraar, den Welcerv. heer Ds. te Velde van Varsveld, het bericht ontvingen, dat ZEW. vrijmoedigheid had gevonden, om aan onze roepstem gehoor te geven. Gode de eere.

Namens den Kerkeraad,
P. DOORNBOOS.

WERKENDAM A., 15 Juli 1901. In de vorige week was het voor kerkeraad en gemeente tot ware verblijding, het bericht van den beroepen Herder en Leeraar Ds. N. G. Kapteijn te Leerdam te mogen ontvangen, dat ZEW. na ernstig en biddend overwegen tot het besluit was gekomen, om de roeping der gemeente Werkendam A op te volgen. Onze hartewensch en bede is met ZEW., dat dit besluit door den zegen van den Koning der kerk, den Heere Jezus Christus, mag worden bekroond, en ZEW. in ons midden worde gesteld tot een rijken zegen.

Namens den Kerkeraad,
O. BRIENEN, Scriba.

HOLTEN, 15 Juli 1901. Gisteren was het voor onze gemeente een blijde dag. De ure toech was aangebroken, dat onze beroepen Herder en Leeraar, de Eerw. heer 'and. G. Bax, tot zijn dienstwerk ingeleid en bevestigd werd door zijn zwager, den heer Ds. J. W. Wegchelaar van Alkmaar, met een gepaste rede naar aanleiding van Jes. 62 : 6 en 7. Des middags verbond zich de bevestigde op plechtige wijze aan de gemeente, naar aanleiding van r's. 122 : 6-9. Zegene de Heere den arbeid van zijnen jeugdigen dienstknecht in dit deel van zijnen wijngaard, tot eer zijns Naams en tot heil der gemeente. Voorts onzen dank aan onzen geachten Consul Ds. A. Brummelkamp en al de Predikanten, Candidaten en Studenten, die ons tijdens de vacature gediend hebben.

Namens den Kerkeraad,
G. J. BREUKINK, Scriba.

P. S. Het adres van onze kerk is voortaan: den Welcerv. heer Ds. G. Bax.

LEERDAM, 15 Juli 1901. Gistermorgen na de godsdienst-oefening maakte onze zeer geachte Leeraar Ds. N. G. Kapteijn tot onze groote teleurstelling de gemeente bekend, dat hij de roeping naar de Geref. kerk te Werkendam A wenschte op te volgen.

Namens den Kerkeraad,
A. C. V. D. HOEK, Scriba.

DE KRIM, 16 Juli 1901. J. l. Zondag 14 dezer maakte onze geachte Leeraar Ds. O. Cazemier de gemeente bekend, eene roeping te hebben van de gemeente te Oldekerk. Geve de Heere ZHERW. licht en wijsheid, om in dezen eene Gode welbehagelijke keuze te doen.

Namens den Kerkeraad,
J. KRISKE, Scriba.

CLASSEN.

Classis Appingedam.

Class. vergadering te Appingedam Donderdag 1 Aug. GEFREDS, Corr.

Classis Enumatil.

Vergadering der Classis Enumatil D. V. Woensdag 7 Augustus te Grooteagast. Aanvang 9 1/2 uur H. SCHOLTEN, Corr.

ONTVANGSTEN.

Voor een nieuw Kerkgebouw te Terwispel.

V. d. Ger. gem. te Drachten f 10,— P. A. SMILDE, Penn.

Heerenveen, 15 Juli 1901.

Voor de Inw. Zending in den Z. o. h. van Friesland.

Door G. J. Wouda van de Zendingsschool te Delft f 8,56
Gift van kerk B te Hilversum - 20,—
P. A. SMILDE, Penn.

Heerenveen, 15 Juli 1901.

Voor de Inw. Zending en Bijbel-colportage in N-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:
Uit het Zondagsschoolbusje te Schoondijke f 3,50
Jaarl. bijdrage van Vlaardingen A - 7,50
Extra gift van idem - 10,—
Van J. H. Jzn. te Zwartslois - 1,—
Van K. J. Kraan — Den Haag - 2,—
Uit de Zendingbus v/d Zondagssch. - 5,—
„Obadja" te 's Bosch - 5,—
Collecte v/d Geref. kerk te Koudekerke - 19,32⁴
Van de Zendingver. der Chr. Jongelver. te Tilburg - 10,—
Van den heer P. W. J. v. d. B. te Roermond - 25,—

Deze opgaven loopen over ruim een maand. Elke maand is er ongeveer 300 gld. noodig. Derhalve gaan we nu sterk achteruit. We verheugen ons zeer over de milddadigheid ten opzichte van onze stamverwanten in Zuid-Afrika, maar 't doet ons leed, dat de kas der Inw. Zending hieronder blijkbaar moet lijden. Of is het niet een treurig verschijnsel, dat

we tot een onzer arbeiders in 't begin dezer maand moesten zeggen, dat we hem het verschuldigde salaris nog niet konden betalen? Dat is in geen 3 jaar voorgekomen. Daarom, Broeders en Zusters, HELPT ONS UIT DEN NOOD! Vinde deze bede weerklink in veler harten. Bidt den Heere in oprechtheid om de komst van zijn Koninkrijk.

Namens Deputaten:
J. C. C. VOIET, Penningm.

Raamsdonk, 15 Juli 1901.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Collecten.

1/2 coll. Nieuw-Lek-kerland f 8,86 Voortuizen f 11,92

Voor de Uitbreiding. Contributies en Giften.

N. N. te Drachten f 2,50.
Door Ds. J. op 't Holt te Bolsward v. e. zuster der gemeentef 2,50.
Door Ds. S. van der Wal te Minnertaga, Corr. Cl. Franeker: De contrib. uit Harlingen, Oosterbierum en Tzummarum (welke later gespecificeerd zullen worden opgegeven).
De contrib. uit Midland (Tersch.), van Jan Ruij f 1, R. C. Lieuwen f 1, A. C. Schaap f 0,50, W. P. Smit f 0,75, W. S. Smit f 1, P. P. Cupido f 0,50, Tj. Schaap f 0,50, C. J. Schaap f 0,75, C. C. Schaap f 0,50, Wed. Koois f 1, A. Roos f 0,50, Wed. Swart f 1, J. T. Boer f 0,50, D. Th. Pals f 0,50, P. W. Smit f 0,50.
De contrib. uit Winsum, van B. de Roos f 2,50, E. West-bank f 5, S. U. Bakker f 1, Ds. W. W. Meinen f 1, K. v. d. Vee f 0,50, N. N. f 2,50, V. N. f 0,50.
De contrib. uit Franeker, van L. Holstra Jr. f 1, Joh. Draaisma f 2, H. Kamstra f 2,50, G. Brugsma f 1, S. Beintema f 1, M. Mobach f 1, A. Doorn f 1,50, A. Klomp f 1, P. de Jong f 1, W. Pars f 2,50, R. Ringma f 2,50, K. Ringma f 1, P. Steinfort Bz. gift f 1, K. Draaisma Jz. f 1, A. Steinfort f 0,50, J. Nauta f 1, H. Pasma f 1, F. Draaisma f 0,50, J. M. W. Bloemendaal f 0,50, J. P. Vergouwe f 1, K. Zomer f 1,50, M. Oostwoud f 1, H. Hofstra f 0,75, C. Sleefstra f 1, C. Boersma f 1, G. Bakker f 1, J. C. v. d. Veen f 1, D. Wielenga f 1, P. Beintema f 1, J. Nijdam f 1, J. Westerdijk f 1, K. Westra gift f 1, D. Fokkema gift f 0,50.
Giften v/h Mannenkoor te Franeker f 2.
De contrib. uit Dronrijp, van G. J. Grijndanus f 1,50, F. de Jong f 1, E. Bonga f 0,50, Wed. J. de Groot f 0,50.
De contrib. uit West-Terschelling, van R. P. Klein f 1, F. Minniksma f 1, Evert van Urk f 1, L. Lolkema f 1, S. Klein f 1, H. v. d. Veen f 0,50, M. van Urk f 0,50, K. van Urk f 0,50, Mj. M. L. Funke f 1.
De contrib. uit Arum, van S. Jongma f 1, S. Pars f 1, J. Haisma f 1, C. J. Bos f 1, M. Wiersma f 0,50, Hessel Bergsma f 0,50, Wed. J. W. Cuperus f 0,50, Hieke Kooistra f 0,50, C. de Haas f 1, Tj. Poppes de Jong f 1.
De contrib. uit Minnertaga, van K. Dijkstra f 1, K. Hoogerhuis f 0,50, C. Schotanus f 1, F. Schaap f 1, B. Dijkstra f 1, S. van der Wal f 1,50, R. Westra f 1, R. W. Brems f 1, D. T. Wiersma f 1, L. F. Schaap f 1, W. R. Brems f 1.
Door Ds. J. Luytigheid te Hendrik-Ido-Ambacht, Corr. Cl. Dordrecht, de contrib. uit Dordrecht A f 5,—, Corr. dhr. A. de Haan, van Ds. H. J. Reul f 1, G. F. W. Heingreen f 1, A. de Haan f 1, A. Barto f 1, J. C. Jonkers f 1, J. J. v. d. Steenhouwer f 1, Wed. C. Kiele f 1, P. van Andel f 1, J. Rijkhoek f 1, Ds. H. G. de Jonge f 2, F. Slijper f 2, G. v. d. Heuvel f 2, H. W. Wevers f 1, R. Wieringa f 1, P. Meeldijk f 1, D. Meeldijk f 1, A. v. Gelder f 1, F. Koonings f 2, W. B. Kreeze f 1, W. Koolmans f 0,50, W. den Breems f 1, Mej. J. Gips f 1, H. v. d. Groof f 0,50, A. van Rijswijk f 1.

J. B. H. van Rijswijk f 1, W. van Rijswijk f 1, B. de Wit f 0,50, Krigger f 1, H. van Rijswijk f 1, A. v. d. Weg f 2,50, F. C. Vendelo f 0,50, N. Vetten f 1, L. C. Oranje f 2,50.
De contr. v. L. C. Oranje over 1899 f 2,50.

N. B. Wegens uitstedigheid kan ik de namen van sommige contribuanten nu niet opgeven. Na mijn thuiskomst zal zulks geschieden.

De Penningmeester van de Theologische School, DR. H. FRANSSEN.
18 Juli 1901.

Voor de Zending o. Heid. & Moh.

P.-C. Leksmond f 6,—
Door Mej. de Wed. H. A. de Vos, v/d Vrouwend.-ver. te Tiel - 2,40
Door Ds. Smitt te Assen, van N. N. - 10,—
Door Ds. Iman, verz. door Johanna Risseuw te Kruijningen - 4,93⁵
Door Ds. Broekhuizen Zend bus der Jongel.-ver. te Adnard - 4,75
P. C. Adnard (ex port) f 28,55 „ Lochem - 15,08
„ N.-Pekela - 62,10 „ Winterswijk - 46,12
„ „ nagift - 1,— „ „ nagiften - 1,60
„ „ nagift - 2,— „ „ „ - 2,40
Door K. J. Stroes te Winterswijk een dankoffert f 1,20 en in de kerkeoll. 40 Mark of f 23,62
Ned. Court. te zamen - 24,82
N. B. De 20 ct. voor photogr.toestel Ds. Pos zal D. V. aan Deputaten voor Soemba gezonden worden.
Door Ds. Loman, v/d Zondagssch. te Geldermalsen f —,50⁵
P. C. Geldermalsen - 8,95
Door Ds. Petersen te Veendam, busje van Tielstake Koster te O. Pekela f 2,31⁵
1 gift in 't kerk. te O. Pekela (ex port) - 27,85
1 „ „ „ „ „ - 27,40
te zamen - f 57,56⁵
P. C. Hazerswoude f 52,95⁵ „ Leiderdorp - 60,52
„ Katwijk a Z - 38,07 „ Rijnsburg - 36,15
„ Leiden B - 35,07 „ Sassenheim - 30,63
C - 31,43
Door Ds. Thijs, v. d. Zend.-ver. te Leiderdorp f 70,
v. d. Zend.-ver. te Hazerswoude f 80, Catechias-bus van Ds. Holster te Leiden f 6, dito dito f 7,50,
in 't kerk. te Katwijk a/d Rijn f 1,50, en f 10 per
van extra bijdragen v. d. kerken te Katwijk a/Z,
Rijnsburg en Sassenheim f 15,79 te zamen f 180,97
Door Ds. Meijnen, geoll. te Winsum Fr. - 3,15
P. C. Amersfoort A f 82,79⁵ P. C. Oud-Loosdrecht - 15,60
„ „ B - 57,69 „ Maartensdijk - 6,45⁵
„ Bunschoten A - 49,68 „ Soest - 7,04
„ „ B - 37,51
Door Ds. Bakker te Bunschoten, v. d. Jong.-vr. te Oud-Loosdrecht - 1,50
1/2 P. C. Naard - 6,77⁵
Gift van den heer J. D. V. aan Ds. Renting te Winterswijk ter hand gesteld - 5,—
P. C. Spijkenisse f 18,51⁵ „ Lochem nagift - 2,50
„ N.-Lekkerland - 16,50 „ Homburg, Duitschland f 9,66

N. B. Men wordt vriendelijk verzocht bij 't zenden der Pinkstercoll er dit uitdrukkelijk bij te melden.

Vermelding in de Bazuin heeft alleen op verzoek plaats.

Doesborgh, B. DE MOEN, 8 Juli 1901. Quaestor.

ONMIDDELLIJKE WEDER-GEBOORTE. XIV.

Na het gevoelen van Calvijn over het verband van roeping en wedergeboorte te hebben aangegeven, volgde dat van den Hoogleraar te Franeker Johannes Maccovius.

Toch leide men hieruit niet af, dat er tusschen Calvijn en Maccovius geen Gereformeerde theologen zouden geleefd hebben, wier namen in éenen adem met deze twee genoemd zouden mogen worden.

Welke verdiensten de Hoogleraar van Franeker ook voor de Gereformeerde Theologie gehad moge hebben, hij is in den laatsten tijd hier te lande boven mate verheerlijkt. Men heeft hem voorgesteld als den vader der wetenschappelijke Gereformeerde Theologie, als den man, die de tot dusver heerschende Bijbelsche Theologie in de wetenschappelijke Theologie heeft doen overgaan, als den trouwen, strengen, kloeken Calvinist, die door het invoeren der scholastieke methode het spoor heeft aangewezen,

dat wij heden ten dage bij de beoefening der Heilige Godgeleerdheid nog zouden te volgen hebben.

Dit alles is zeer overdreven, gelijk ieder bij eenig nadenken terstond beseffen kan. Het lag immers voor de hand, dat de eerste Godgeleerden, die aan de zijde der Hervorming opstonden, in de uiteenzetting der waarheid zich zoo eng mogelijk aansloten bij de Heilige Schrift. De nadeelen van de scholastieke theologie der Middeleeuwen sprongen een ieder in het oog. De dwalingen, die in de leer en het leven der kerk waren ingedrongen, schenen een gevolg te zijn van of althans ten nauwste samen te hangen met die subtiele manier van behandeling der geloofswaarheden, welke in de Middeleeuwen gebruikelijk was. De eerste theologen der Reformatie werden daarom allen in meerdere of mindere mate bezield door eene reactie tegen de filosofie van Aristoteles, tegen de haarfijne en buiten het leven omgaande onderscheidingen der scholastiek, tegen heel den geest en de methode der Middeleeuwen. Men wilde de onverschuldigde, zuivere waarheid terug,

gelijk zij door God was geopenbaard, en keerde daarom tot de Schrift terug. Melanchtons dogmatiek was eigenlijk eene uiteenzetting van Paulus' Brief aan de Romeinen, en Calvijns Onderwijzing in den Christelijken godsdienst was oorspronkelijk eene verklaring van het Apostolisch symbool.

Maar het was even duidelijk, dat men op dit standpunt niet lang zou kunnen blijven staan. Ten eerste ontstond vanzelf in eigen kring de behoefte, om de waarheid, die men beleed, hoe langer hoe meer te ontwikkelen, in haar innerlijk verband in het licht te stellen, en in samenhang te brengen met het geheel der kennis, die men op ander gebied verworven had. En ten andere werd men door den strijd, dien men met Roomschen, Wederdoopers, Socinianen enz. te voeren had, gedrongen, om zich steeds duidelijker rekenschap te geven van de leer, die men beleed, en haar naar alle kanten af te rondelen en te voltooien. En zoodra men hiertoe genaderd was, had men logika, psychologie, filosofie van noode; moest men de historie nagaan en winst zoeken te doen, met wat door

anderen in vroeger tijd reeds tegen allerlei dwalingen en ketterijen in het midden was gebracht. Aristoteles kwam weer in eere, en de werken der Kerkvaders en der Middeleeuwsche theologen werden ook door de mannen der Hervorming met ijver geraadpleegd.

Deze nieuwe methode begon niet eerst met Maccovius, maar dagteekent reeds uit den eersten tijd na de Reformatie. Melanchton kwam al zeer spoedig op zijne minachting van Aristoteles en de filosofie terug. Calvijn had, behalve vooral van Augustinus, ook van Thomas studie gemaakt en was in zijn oordeel over de filosofie zeer bezadigd. En als men de theologen na hen raadpleegt, komt men spoedig tot de ontdekking, dat de bekendheid met wijsbegeerte en scholastiek gaandeweg toeneemt. De werken bijv. van Martyr, Polanus, Zanchius, Piscator in het buitenland, van de beide Trelcatiussen, Gomarus e. a. hier te lande kunnen een ieder daarvan overtuigen.

Maccovius ging dus slechts voort op de baan, die door anderen vóór hem ingeslagen was. Maar zijn natuur

en karakter waren van dien aard, dat hij bij het voortschrijden in deze richting de wijsheid en de voorzichtigheid menigmaal uit het oog verloor. Om het op te helderen met een voorbeeld: de Gereformeerden onderscheidden gewoonlijk tusschen wil des besluits en wil des bevels. Maar Maccovius maakte hier bezwaar tegen: de wil des bevels was geen wil in eigenlijken zin; de wil des besluits was de eenige, werkelijke wil van God. En dus was de zonde niet alleen in Gods Raad besloten maar ook bepaald door Hem gewild. Zulk een voorstelling schijnt nu zeer consequent te zijn; Maccovius verwierf zich door deze en dergelijke redeneeringen den naam van een streng Calvinist. Maar, ofschoon er in de voorstelling van Maccovius waarheid schuilt, hij is geen streep consequenter dan de theologen, wier onderscheiding van Gods verborgen en geopenbaarden wil hij bestrijdt. Want straks moet hij bij de leer van de zonde toch weer van Gods toelating gaan spreken, tegen welke dezelfde aanmerking te maken is als tegen den wil des bevels. En het

slot van de zaak was hier en bij andere punten, dat het een ijdele woordenstrijd was, en dat Maccovius met al zijne scholastieke onderscheidingen niets vorderde. Daarom tikte hem de Dordsche Synode dan ook op de vingers en beval hem voorzichtigheid aan.

Nu zou Maccovius door deze zijne manier van redeneeren nog niet zoo licht bij anderen afkeuring hebben gevonden, wanneer hij niet één ding tegen zich had gehad, n.l. zijn leven. Maar dit liet veel te wenschen over. Zijn leven was allesbehalve Christelijk. Men legde hem ten laste, en naar het schijnt niet ten onrechte, dat hij een „belluina vita" leidde, dat wil zeggen, dat hij leefde als een beest. Was het wonder, dat een ernstige, vrome mannen, zooals Lubbertus, Amesius e.a. verband zochten tusschen zijn leer en zijn leven, en vooral ook om het laatste bezwaar hadden tegen de eerste? Als God de zonde wilde, waarom dan niet naar de lusten van het vleesch geleefd?

Maar hoe dit verder zij, in het vraagstuk, dat ons bezig houdt, nam Maccovius geen ander standpunt in dan de meeste Gereformeerden van zijn tijd.

In de leer der heilsorde onderscheidt hij zich hoogstens, indien men wil, door twee eigenaardigheden. Ten eerste vangt hij de toepassing van de heilsweldaden aan, niet met de wedergeboorte of het geloof of de bekeering, maar met de rechtvaardigmaking. Maccovius leert echter geen rechtvaardigmaking van eeuwigheid, want deze bestrijdt hij uitdrukkelijk. Maar hij meent, dat de rechtvaardigmaking over alle uitverkorenen te zamen geschied is in de moederbelofte, Gen. 3 : 15, en hij tracht dit te bewijzen met Tit. 1 : 2, waar de uitdrukking: vóór de tijden der eeuwen, niet ziet op de eeuwigheid maar op een lang verleden tijd (Loci Communes p. 676.)

Op de rechtvaardigmaking volgt dan de heiligmaking, beginnende met de wedergeboorte. En hierbij legt Maccovius — en dat is, indien men wil, zijne tweede eigenaardigheid in de leer der heilsorde — er tegen de Engelsche theologen allen nadruk op, dat er geen voorbereidingen vóór de wedergeboorte zijn. Want één van beide: die zoogenaamde voorbereidingen leiden niet noodzakelijk tot de wedergeboorte en dan zijn ze geen voorbereidingen; óf zij volgen op de wedergeboorte en zijn er kentekenen en vrucht van. Een mensch kan toch het Evangelie niet *zaligmakend* hooren, tenzij hij eerst wedergeboren zij.

Hoewel Maccovius dit punt nu breed uitwerkt en er telkens op terugkomt, iets nieuws leert hij er volstrekt niet mede. Dat was en dat is nog het Gereformeerde gevoelen. Ieder onzer erkent, dat het *zaligmakend* hooren van het Evangelie de wedergeboorte onderstelt.

Maar dat neemt niet weg, dat Maccovius het verband van roeping en wedergeboorte op dezelfde manier omschrijft als alle Gereformeerden. Hij noemt de wedergeboorte nooit onmiddellijk in dien zin, dat alle werking des Woords daarbij uitgesloten zou zijn. Hij ontkent geenszins, dat God door zijn Woord ook geestelijk dooden roept en roepen kan.

Integendeel, met het oog op Ezech. 37 : 4 en Joh. 11 : 43 zegt Maccovius juist, dat God door zijn Woord wel terdege ook diegenen roept, die nog geestelijk dood zijn. En Hij doet dat en kan dat doen, wijl Hij juist de dingen, die niet zijn, roept, alsof zij waren en door middel van de roeping juist bewerkt, dat zij er zijn.

God eischt bijv., zoo gaat hij voort, van de onwedergeborenen, dat zij zich besnijden en de voorhuid huns harten wegdoen, Jer. 4 : 4, Ezech. 18 : 31. Hij doet dit niet, omdat de onwedergeborenen dat zelf kunnen doen, maar omdat Hij hen daardoor hun onmacht wil doen kennen. God werkt het willen en het werken en toch vermaant Paulus, dat wij ons zelfs zaligheid zullen uitwerken met vreeze en beving. Wij zijn verplicht te gelooven, en toch kan niemand

tot Christus komen, tenzij de Vader hem trekke.

Zelfs is de prediking des Woords niet onnut voor hen, die nooit de gave der wedergeboorte ontvangen en het dus nooit zaligmakend hooren kunnen. Want God wilde bepaald, dat ook aan hen, voorzover zij althans leven onder de bedeeeling der genade, het Evangelie verkondigd zou worden, opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn. En wataangaat de uitverkorenen, die nog onwedergeboren zijn, veel minder is voor hen de prediking van het Evangelie te vergeefs. Want terwijl hun het Woord uitwendig gepredikt wordt, opent God hun dikwerf het hart, gelijk Hij bij Lydia deed, en roept hen inwendig door zijnen Geest.

Daarom kan dan ook volgens Maccovius het Woord een zaad der wedergeboorte genoemd worden. Wel komt er dan geen physische maar een zedelijke kracht aan toe — gelijk wij later nog nader zien zullen — want God is alleen door zijn Geest de auteur der wedergeboorte; maar toch mag het Woord zaad der wedergeboorte heeten, en wel om twee redenen. Ten eerste, omdat het Woord Gods met het schenken van de gave der wedergeboorte menigmaal gepaard gaat; wat God uitwendig door het Woord beveelt, dat volbrengt Hij inwendig door zijn Geest. En ten andere, omdat God uit en door dat Woord ons bekend maakt, dat wij wedergeborenen zijn en dus de wedergeboorte ons verklaart. (Loci Communes 51—54, 696—715. Coll. theol. 396—408. Maccovius Redivivus 108—110.)

Ook Maccovius is dus de leer toegedaan, dat de roeping, in den regel zelfs de uitwendige maar in elk geval de inwendige, aan de wedergeboorte voorafgaat.

BAVINCK.

OPHELDERING GEWENSCHT.

Onder dit opschrift lezen wij in de *Friesche kerkbode* het volgende:

Het Jaarverslag der Vrije Universiteit is rond gezonden en allerwegen in de kerkelijke bladen besproken. Daaraan werd toegevoegd eene hartelijke opwekking óf om lid te worden, óf om de contributie te verhoogen, óf om alsnog contribuant te worden.

Gewezen werd hierbij op het groote na-deelige saldo van f 4794 06, dat zeer stellig vermeerdering van inkomsten noodzakelijk maakt.

Waar dat tekort er is, daar moet het gedekt worden. Het volk des Heeren strijdt niet alleen een *kerkelijken* strijd op kerkelijk gebied. Maar ook een *politieken* strijd op het terrein des publieken levens. En *evenzeer* den wetenschappelijken strijd rondom den Tempel der wetenschap.

Zoo wel kerkelijk, als ook politiek en wetenschappelijk moet de eere van den Naam des Heeren worden hooggehouden op alle terrein van het leven.

En daarom worde er mild gegeven én voor de Kerk, én Wetenschap, én voor de Politiek. Daarbij zij evenwel volledige opening der zaken gegeven aan hen, die de koorden hunner beurzen gewilliglijk plegen te ontsluiten.

Nu lezen we in het Financieel overzicht op bladzijde 54 van het Jaarverslag onder de uitgaven, dat een som van f 3766,14¹ is uitgegeven voor het Studiefonds. Daarbij rijst onmiddellijk de vraag: *mag* dat en *kan* dat?

Het geld aan de Universiteit geschonken, mag dat aan hulpbehoevende Studenten gegeven worden? Wordt het geld niet gegeven, om er Hoogleraren en Lectoren voor te benoemen? En waar het zoo broodnoodig is dat en voor de Juridische Faculteit en voor de Litterarische Faculteit een Professor of een Lector benoemd wordt, gaat het daar aan om van die benoemingen geen werk te maken, en het geld der Universiteit aan het Studiefonds te geven?

Voorloopig vellen we geen oordeel. We vragen alleen inlichtingen, en meenen dat ons mildgevend volk recht heeft te weten, hoe hier de vork in den steel zit.

M. K. Jr.

CALVIJN.

Met genoegen vernemen we, dat er eene Nederlandsche bewerking het licht zal zien van Doumergue's boek over Calvijn.

Het eerste deel, dat tot dusver van de hand van den Hoogleraar te Montauban over de eerste 27 levensjaren van Calvijn het licht zag, werd overal met ingenomenheid begroet.

Hoewel de aanmerkingen niet uitbleven, waren allen toch vol lof voor de meesterlijke methode, waarop Doumergue zijne taak had opgevat, en voor de keurige wijze, waarop hij ze had uitgevoerd.

Maar daar het eerste in het Fransch verscheen en, hoewel zeer goedkoop, toch ongeveer 15 gulden kostte, waren

velen in Nederland van het voorrecht verstoken, om met dit werk kennis te maken.

Thans echter heeft de Uitgever Kirchner te Amsterdams het plan opgevat, om eene goedkope, Nederlandsche bewerking van dit klassieke boek over Calvijn in het licht te geven.

De Winckel te Amsterdam zal de vertaling op zich nemen, óf liever hij zal de Fransche uitgave zoo bewerken, dat de zakelijke inhoud van Doumergue's boek ook door Nederlandsche lezers genoten kan worden. Doordat een aantal gravures, die het oorspronkelijke sieren, zonder schade voor den inhoud kunnen wegvallen, zal de prijs niet meer dan f 5,25 bedragen.

Wij hebben van dit voornemen van den heer Kirchner met blijdschap kennis genomen, wenschen hem en den bewerker voorspoed op hun arbeid toe en hopen, dat een ruim debiet hen voor hun moeite loonen zal.

Als dit boek in afleveringen verschijnt, zal vanzelf de gelegenheid zich voordoen om er nader op terug te komen!

BAVINCK.

WAT JEZUS VAN ZIJNE DISCIPELEN EISCHT.

„Toen zeide Jezus tot zijne discipelen: Zoo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge Mij." MATTH. 16 : 24.

I.

Het is ten allen tijde, maar vooral in gewichtige zaken, noodig te overwegen, alvorens te handelen. Wil iemand een toren bouwen, hij moet met zijn beurs te rade gaan. Wil iemand eene woning bouwen, hij heeft vooraf zijn bestek te maken, en vooral voor een goed fundament te zorgen. En de koning, die ten strijde trekken wil, heeft ra te gaan, of zijn leger tegen dat des vijands bestand is. Het is de heerlijkste zaak Christen te worden: want alleen ware Christenen komen in den hemel. Maar niemand heeft zich voor te stellen, dat op den weg naar den hemel enkel rust is en vrede. Integendeel. Nergens wordt in de H. S. de weg naar den hemel voorgesteld als een rustbank, waarop men op zijn gemak de zaligheid tot stand kan brengen. Steeds is er sprake van een loopbaan, waarin men alzo moet loopen, dat men den prijs ontvangt; van een slagveld, waarop men ten allen dage moet gewapend staan; van een geweld doen op het Koninkrijk der hemelen, dat door de geweldenaars met geweld genomen wordt.

De dichter heeft naar waarheid gezegd, dat er menige strijd gestreden, menig leed geleden, en menig gebed gedaan moet zijn, eer men in Eden aanlanden kan. Jezus herinnert er aan; Hij wekt op tot het kiezen van zijne zijde; maar laat tevens zijn heiligen eisch hooren: »Zoo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge Mij."

Petrus had de goede belijdenis afgelegd: »Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods." Op grond van die hartgrondige belijdenis sprak Jezus hem zalig. Die belijdenis zou door alle eeuwen heen de bodem der gemeente zijn. De gemeente, op dien bodem staande, zou zich als zijne gemeente openbaren; alle leden van het Godsrijk, waarin ook verschillend, zouden het hierin eens zijn, dat Jezus is de Christus.

Nadat de bedienende macht van de dienaren des Woords was aangegeven, kondigde de Zaligmaker zijn aanstaand lijden aan. Deze aankondiging kon Petrus niet verdragen, en haastig als steeds, sprak hij de onbedachtzame taal: »Heere! wees U genadig! dat zal U geenszins geschieden."

Hoogerst was de bestraffing, die volgde: »Ga weg achter Mij, Satanas! gij zijt Mij een aanstoot: want gij verzinnt niet de dingen, die Godes zijn, maar die der menschen zijn." Beteekent het woord Satanas een tegenstander, Petrus openbaarde zich tegen het borgtuchtelijk lijden des Heeren, dat toch de eenige en algenoegzame grond van zaligheid zou zijn. Hij was den Heere »een aanstoot", een struikelblok, Hem hinderende in zijn onderwijs; en zoekende Hem, ware het mogelijk geweest, in zijne gewilligheid, tot de gehoorzaamheid tot in den dood, te doen wankelen. Des Heeren scherpe taal geeft zijn ongenoegen over des jongeren verkeerde denkwijze en het hooge gewicht van zijn aanstaand lijden aan. Petrus geloofde in Jezus, had vurige liefde tot Jezus, al zijne hoop was op Hem gevestigd. Petrus was begenadigd, en het was uit God, dat hij Jezus voor den Christus, den beloofden Messias, erkende. Hij wist echter nog weinig van den weg der verlossing, en bedacht en overwoog niet, wat Gods volmaakt-heden vorderden; hoe de Middelaar als de oorzaak der zaligheid tot zijn Koninkrijk komen moest; maar door vleeschelijke vooroordeelen verblind, deelde hij in de verkeerde meening der menschen, die het Koninkrijk van den Messias

langs den weg van aardschen luister verwachtten.

Petrus' woord geeft Jezus aanleiding, om tot zijne discipelen, en tevens tot allen, die Hem omringden, te zeggen: »Zoo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge Mij." In dat woord geeft de Heiland aan, dat zelfs zijne discipelen van kruis en lijden niet bevrijd zouden worden, en laat Hij tevens hooren, waarop allen, die Hem willen aankleven, te rekenen hebben. Zijn eisch is drieledig: *zichzelf verloochenen, het kruis dragen, Hem volgen.* Hij zeide tot zijne discipelen (de naam discipel beteekent leerling; zijne jongeren moesten eerst zijne discipelen zijn, wilden zij apostelen worden, en apostelen geworden zijnde, moesten zij discipelen blijven): »Zoo iemand achter Mij wil komen."

De gelijkenis is ontleend aan een gids, die anderen den weg aanwijst, wien men volgt; of aan een leermeester, die door zijne leerlingen gevolgd wordt. Christus stelt zich hier derhalve voor als leidsman en leeraar. Dikwerf wordt Hij in de Schrift zoo genoemd. Achter Jezus te komen, zegt, zich bij Hem te voegen, om van Hem onderwezen te worden in de verborgenheden des Evangelies, in de waarheden, die men kennen, in de verborgenheden, die men gelooven, in de plichten, die men betrachten, en in de wegen, die men bewandelen moet.

In die dagen volgden velen Jezus, om zijne leer te hooren en zijne wonderen te aanschouwen. Een Schriftgeleerde riep opgetogen uit: »Meester, ik zal U volgen, waar gij henengaat." Maar op het beginsel kwam het ten allen tijde aan. Jezus, die de schare kende, welke Hem, omdat zij van de broden gegeten had, volgde, bedoelt een achter Hem komen in waarheid, waaraan zelfverloochening en kruisdragen verbonden is. Tot dusverre had men den Profet uit Nazareth toegesproken; maar weldra zou de toestand veranderen, de hosanna's zouden verstommen, de kruisrechten zouden tegen Sions heuveln weerklinken. Hij waarschuwt daarom zijne volgelingen, en allen, die later achter Hem komen zouden, en stelt hun de vereischte hoedanigheden van zijne rechtgeaarde volgelingen voor.

»Zoo iemand achter Mij wil komen", zegt de Heere, en in dat woordje geeft Hij te kennen, dat hoewel Jezus naar zijne vrijmacht achter zich brengt allerlei menschen, allen verplicht zijn, ja allen vrijheid hebben, achter Hem te komen. Niemand kan zeggen, dat hij Jezus' discipel niet zijn mag. Integendeel, de roepstem is algemeen: »Wendt u naar Mij toe, alle gij einden der aarde en wordt behouden; want ik ben God en niemand meer." »Die dorst heeft, kome"; »o, alle gij dorstigen, komt tot de wateren."

Dat men op die roepstem niet komt, is niet aan haar, maar aan den mensch, aan den droevigen staat te wijten, waarin hij zich door de zonde heeft gebracht. De zonde heeft niet slechts zijne schouders met een juk beladen en zijne oogen verduisterd, maar ook zijn hart met afkeerigheid vervuld. De onmacht heeft in den onwil haar grond, gelijk weder die onwil in de onmacht is geworteld, en de zondaar is door onwil en onmacht beide »dood" voor de roepstem des Heeren. Bij Hem is gewilligmakende genade. Het woord der profetie: »Uw volk zal zeer gewillig zijn op den dag uwer heirkraft", wordt bevestigd door zoo menigeen, die zijn onwil betreunde, zijne onmacht beleed, en beide verslonden zag in de gewilligheid en macht van Hem, wiens reddende en trekkende hand ook in den diepsten kuil der ellende reikt.

NOTTEN.

Een troostwoord en aanwijzing uit Gods Woord op den weg der zaligheid, door zijn HoogEdele S. J. P. Kruger.

DEN HAAG, 13 Juni 1901.

Mijn geliefd kind Pieter, 1)

U hebt mij in uw laatsten brief gevraagd om een troostwoord op den weg der zaligheid. Ik laat nu zoodanig troostwoord hieronder volgen.

Hieruit vloeit dan onze zekerheid der zaligheid, daar elk Christen zichzelf kan onderzoeken, of hij geloof en alzo eene levendige hoop heeft, waarvan hem zijne consciëntie kan overtuigen, door hem te overreden, dat hij Christus met zijne weldaden, door zijn geloof, zoodanig aanneemt, gelijk Hij zegt en zijn Woord openbaart. Zoo kan hij een onweder-sprekelijk besluit maken, dat hij uitverkoren en alzo zalig is. Zie bovenstaande teksten en ook Mattheus 5 vs. 3, 4, 5 en 6, waarin de Heere Jezus zelf de zaligheid verklaart. Zie ook Romeinen 8 vs. 15, 16 en 17, de inhoud daarvan: want gij hebt niet ontvangen den geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze, maar gij hebt ontvangen den Geest der

aanneming tot kinderen, door welken wij roepen „Abba, Vader!" Zie ook Hebreën 12, waarin staat, dat de Heere Jezus onze zonden op zich heeft genomen en zwaar heeft geleden, en met alle geduld zulks heeft gedragen. Zoo kastijdt Hij ook zijne kinderen, die Hij liefheeft, want deze tegenwoordige tijd is niet te vergelijken met de eeuwige heerlijkheid, die daarna aan zijne kinderen zal worden geopenbaard. Die Hij niet kastijdt, zijn bastaards. Ephese 2 vs. 8 en 9: want uit genade zijt gij zaig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Godes gave. Niet uit de werken, opdat niemand roeme. Philippensen 2 vs. 12, werkt uws zelfs zaligheid met vreeze en beven, en vs. 13 zegt: want het is God die in u werkt, beide het willen en het werken, naar zijn welbehagen.

Johannes 6 vs. 44. Niemand kan tot mij komen, tenzij dat de Vader, die mij gezonden heeft, hem trekke, en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage.

Romeinen 8 vs. 16. Dezelfde Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn.

Wie zal beschuldigen inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, die rechtvaardig maakt.

Stel uw roeping en verkiezing vast, wij gij vermoedt zijt van uwe zonden; want Hij roept u, en uw verkiezing is tot Hem.

Mattheus 11 vs. 28. Komt herwaarts tot mij, zegt de Heer, Ik zal u rust geven. Geloof vast en gij zijt eeuwig gelukkig. Wankel niet.

Ontvang nu mijn hartelijke groeten, en u aan Gods bescherming toevertrouwende, blijf ik

Uw aardsche Vader in Jezus Christus onzen Heer.

AAN EEN JEUGDIGEN AMBTGENOOT.

AMSTERDAM.

Waarde Broeder,

Tot de eigenaardigheden van mijn leeftijd behoort ook, dat ik nog onderscheidene menschen gekend heb, die geboren waren in het laatst der 18e eeuw, alsmede nog vele gewoonten, kleederdrachten enz. uit die eeuw, en uit de eerste helft van de 19e eeuw.

Zoo herinner ik mij nog een enkelen ouden heer met een staartpruik en een driekanten hoed. De korte of kuitbroek was, vóór 1848, bij plechtige gelegenheden, ook nog in gebruik.

Maar na 1848 is er opruiming gekomen en heeft de gelijkheid voor alle menschen groote vorderingen gemaakt, behalve in geldzaken en sociale aangelegenheden.

De opmerking is, meen ik, van Heine, dat de staart, die, in de 18e eeuw, in den hals gedragen werd, in de 19e eeuw gedragen wordt onder den neus.

Ik herinner mij ook nog levendig de laatste overblijfselen van wat de Genestet noemde „de Vaderlandsche Oratorie", of de Kanselwelsprekendheid. De ontwikkelde en de beschaafde, en in het algemeen de welgestelde burgerij, gingen in die dagen, des Zondagsmorgens, nog naar de kerk, en zouden nooit anders dan in het zwart ten Avondmaal gaan. In de groote steden had men enkele beroemde Kanselredenaars, die hun kansel van deze uitgelezen schare omringd zagen. In Amsterdam b.v. (want gij weet: ik ben een bekropen Amsterdammer, en met den ouderdom wordt er dat niet beter op) had men des Amorieu van der Hoeven, Spijker en anderen. De kerkgebouwen, waarin deze predikten, waren omringd met een file van schitterende staatsie-koetsen, getrokken door rijk opgetuigde paarden. En in het algemeen werd er toen, in betrekking tot den kanselarena, veel werk gemaakt van stijl en voordracht.

Hoe alles in den loop der jaren veranderd is, weet gij. De de Genestets-bede: »geef ons natuur en waarheid weder", is verhoord, en de Kanselwelsprekendheid is naar het museum van oudheden verhuisd. De overblijfselen van den „preektoon" zijn nog wel waar te nemen, doch de eigenlijke Kanselwelsprekendheid bestaat wellicht nog, maar dan toch zeker als zeer groote uitzondering.

Hoe dat gekomen is, blijve thans buiten bespreking.

Laat mij alleen mogen opmerken, dat men aan de School te Kampen ook wel eens meer dan noodig was het bekende leekengebiede heeft geboden, doch altijd ook de waarde der Welsprekendheid voor de verkondiging van het Evangelie heeft erkend, en op ernstige ontwikkeling van die gave en beoefening van die kunst heeft aangestuurd. Van de dagen van Van Velzen af heeft men daar altijd veel werk gemaakt van de predikking, omdat men begreep, dat de bediening des Woords het beste vordert en het beste geeft, van wat God aan menschen, en tot opbouw der gemeente, toebedeelen wil.

Hoe die onderwetsche Kanselwelsprekendheid vervangen is door „de godsdienstige toespraak", en de „toespraak"

1) Balling op Ceylon.

wel eens ontwaard is in een „praatje“, is ook u niet onbekend. En ik houd mij daarbij overtuigd van uwe instemming, als ik zeg, dat eene waarlijk Gereformeerde prediking en praatjes-makerij niets met elkander gemeen hebben, en eene wezenlijke predikatie of leerrede nog iets anders is dan een emmertje vol Bijbelteksten, of zelfs Gereformeerde gedachten, waarin evenveel verband en samenhang, gedachte en redebeleid zit, als in een emmertje vol droog zand.

Met het oog op deze dingen oordeel ik het dan ook eene goede gedachte van Prof. Bavincq te zijn, dat hij zijne Lezing over DE WELSPREKENDHEID, voor eenige jaren, voor een publiek dat grotendeels uit studenten bestond, gehouden, thans, door den druk, algemeen verkrijgbaar heeft gesteld, en de heer ZALSMAN te KAMPEN, voor eene keurige typografische uitvoering daarbij heeft gezorgd.

Het lezen van deze Lezing verschaft reeds een fijn, letterkundig genot, dat te meer verkwikt, naarmate het zeldzamer genoten wordt. De eeuw van het realisme heeft ons, ook in dit opzicht, laag bij den grond gehouden, en ons leeren zeggen: ik heb laten poetsen mijn schoenen, ik heb uitgetrokken mijn broek enz. enz. Ik zie echter, dat men nu, walgende van al dat platte, tot de symboliek begint terug te keeren; weer gaat opzien naar de sterren; in het kabbelen water der beek, in het golvengeklots, in zachte zefirs en huiltende stormen, weer beluistert de stemmen van het eeuwige en geestelijke, van het overgangelijke, van het onzichtbare Wezen. Op 't oogenblik moge dit nog de vrucht zijn van eene pantheïstische wereldbeschouwing, het is toch iets anders en beters dan het platte materialisme. Gij zult het wellicht nog beleven, dat men anti-revolutionair wordt, ook in de kunst.

Prof. Bavincq geeft in deze Lezing een aantal nuttige wenken, voor allen die in het openbaar spreken, en inzonderheid voor de dienaren des Woords. Achtereenvolgens bespreekt hij het beginsel, het wezen en den vorm der Welsprekendheid.

Wat het beginsel betreft, toont de schrijver aan, dat ook dit ligt in en vloeit uit het eeuwige Woord Joh. 1; critiseerend de opvatting van Goethe, die vertaalde: in den beginne was de daad. Het Woord is God door eeuwige generatie uit den Vader. De mensch, als beelddrager Gods, heeft het woord van zijn God ontvangen; hij draagt het beeld Gods, niet het minst door zijn taal. Want „het woord is niet dood, geen afgesproken teeken, geen conventionele klank, geen ijdel kunstgewrocht, door arbeidzaam verstand, „met moeite en vlijt gezocht.“ Maar beziel en levend, wassend, groeiend, ontarend, kwijnend, stervend, als ieder ander organisme. Geen product van 's menschen wil, geen uitvinsel van zijn brein, maar „schepsel van 't gevoel,“ geboren uit ons wezen. Zoals het Woord Gods, de Logos, niet Ariaansch door zijn wil is geschapen, maar uit zijn wezen is gegeneerd; alzoo is het ook met het woord van den mensch. Het woord is de mensch zelf, de taal de ziel der natie. . . . In de taal hebt ge den mensch, het diepste, het innerlijkste van zijn wezen; in het woord treedt hij zelf in het licht en komt hij uit zijne geslotenheid en verborgenheid te voorschijn. Uit de diepte van zijn wezen wordt het geboren. Daar krijgt de aandoening, die ons treft, vorm en gestalte en uit dien donkeren moederschoot geboren, is het kind van geest en ziel te zamen, afschijn van zijn beurt van 's menschen heerlijkheid en uitgedrukt beeld zijner zelfstandigheid. Zoo is ongetwijfeld ook in den beginne de taal ontstaan, al kunnen wij van de wijze, waarop dit geschiedde, ons geene voorstelling maken. Want de eerste mensch was geschapen naar het beeld Gods, en bezat daarin niet alleen gerechtigheid en heiligheid maar ook kennis en waarheid. En wat hij kende van God en zijne werken, moest hij weergeven in het woord. Uit zijn denkende ziel werd de taal geboren, en die taal was poëzie.

Dit te gelooven maakt, dat we het onderscheid begrijpen tusschen de Welsprekendheid en een ledigen klank van schoone woorden, zonder gedachte of inhoud. En de vraag, wat meer invloed uitoefent, de wezenlijke Welsprekendheid of haar schijn, is niet zoo makkelijk te beantwoorden. Het bekende gezegde van Talleyrand: de taal is uitgevonden om onze gedachten te verbergen, is waarlijk niet uit de lucht gegrepen.

Ook kan men niet ontkennen, dat de mensch liegt, zoodra hij beleefd wordt, en dat heel de wereld komedie speelt. Prof. Bavincq herinnert aan alle dingen, en legt daarom grooten nadruk op het wezen der Welsprekendheid, zooals dat ook in Hem is gegeven, die verklaarde: Ik ben de waarheid en het leven.

Van harte hoop ik, dat gij, en allen die dit lezen, deze Lezing over de Welsprekendheid, waarin het nuttige en het aangename zoo schoon is vereenigd, zullen lezen en genieten. In een vol-

genden brief hoop ik nog op enkele bijzonderheden terug te komen.

Van harte,
t.t.
W. H. GISPEN.

Politieke Beschouwingen.

De tijdingen, die ons in de laatste dagen gewerden uit Zuid-Afrika, zijn niet zoo bemoeidigend als de vorige week. Men schrikke echter niet. De berichten over de verliezen der Burgers zijn soms zoo eigenaardig gegroepeerd of samengetrokken, dat zij heel wat schijnen te beteekenen, maar toch meestal voor een deel nog eens vermeldt wat reeds vroeger vermeld was. En bovendien: de menschen, oud of jong, die men, om zoo te zeggen opveegt van het veld of uit de bergen, vormen 't grootste gedeelte van de zege-berichten der Engelschen. En ook over het verlies van patronen bekomere men zich niet te veel. Dikwerf zijn 't thans voor de Burgers onbruikbare, die door de Engelschen hier of elders worden gevonden, terwijl de Burgers dikwerf beteren schietvoorraad in groter getale op hunne tegenstanders veroveren. Maar twee kleine neerlagen zijn helaas te boeken voor de Burgers, waarvan de eerste op een haar af van groote beteekenis had kunnen worden. Reitz in den Vrijstaat was in den laatsten tijd de zetel van het Boerenbestuur in den Vrijstaat. Naar 't schijnt was men niet waakzaam genoeg en konden de Engelschen onder Broadwood de plaats overrompelen. Blijkbaar geschiedde dat, terwijl 's echts weinige vechtaardige Burgers aanwezig waren. Maar een deel der Regeering wel. Een lid van den kriegsraad, de thesaurier, de secretaris van den president en de directeur der telegraphie werden gevangen genomen met het archief en 1000 pond uit de schatkist en nog 25 man, onder wie een broer van den president Steyn. Deze echter ontsnapte, zij 't ternauwernood, nog gelukkig. Daardoor verliest de overwinning haast hare geheele beteekenis. Want met Steyn's gevangenneming zou een buitengewoon groote kracht aan het verzet ontomen zijn. Doch de Heere verhoedde het genadig. Zijn naam zij geprezen!

Het andere overwinningje bestond in de vermeestering van een kamp van Scheepers bij Graaff-Reinet, waarbij 31 Boeren gevangen raakten met 56 paarden. Het Engelse bericht daarover luidt:

„French had met behulp van 4 colonnes dit zaakje reeds 14 dagen voorbereid. De colonnes maakten schijnbewegingen om de Boeren in de war te brengen. French zelf had een positie gekozen op een hoogte bij Graaff-Reinet, van welk verheven standpunt hij 100 (?) mijlen kon zien en de bewegingen leiden. Eindelijk scheen het juiste oogenblik aangebroken en Scheepers zoo goed als zeker in de netten verstrikt. Scobell gaf dan ook het beslissende teeken en viel het kamp aan. Edoch, Scobell veroverde wel het kamp en maakte 25 gevangenen, 50 paarden en eenige ammunitie buit, doch Scheepers ontkwam door stormmarschen met zijn hoofdmacht langs de rots-paden.“ Neen, Scheepers was reeds bij voorbaat afgetrokken en eerst door een woesten omtrekken rit konden de 25 gevangenen gemaakt!

Met de *Kölnische* zeggen wij van deze kriegsverrichting: „Voor een uitgebreide twee-weekse operatie, die werkelijk leidde tot omsingeling van het Boeren-lager, is het verkregen succes zeer matig. De stormmarschen van Scheepers duiden ook aan, dat de insluiting niet gelukt is.“

En hierbij moet onder 't oog gehouden dat ook elders de Engelschen door samen-trekking een geduchte jacht op de kleine Burger-commando's konden maken en — toch met geen ander succes dat dit eene, dat niet veel beteekent. Maar daartegenover staat, dat deze commando's dagelijks aan recruten winnen, die verbitterd over de Engelschen wijze van oorlog voeren — opstandelingen worden, om met hunne verwanten zoo 't moet, te sneven. Zij vechten als veteranen. En voorts, hoe teekeneend is de overwinning van Brand bij Houtkop in den Vrijstaat, waarbij hij zelfs een kanon op de Engelschen veroverde. En dan, heel beteekend dat gevecht bij Bloemfontein op 10 dezer. 't Engelse bericht daarover luidt:

„Het Zuid-Afrikaansche politie-corps werd 10 dezer bijna omsingeld door den vijand ten Zuiden van Bloemfontein. Een hevige gevecht, dat aan beide zijden verscheidene verliezen bracht, ontstond. Slechts door een serie knappe bewegingen slaagde de politie er in zich uit haar netelige positie te verlossen.“ Zoo stouit zijn de Burgers, dat zij zich onder den rook van de hoofdverdediging der Engelschen wagen. En terwijl ze ook elders bij Loughdeorg, bij Wepener, bij Osboek, bij Kroonstad in den Vrijstaat vechten, poogden zij ook in Transvaal tot onder Pretoria's muren bij Hamanskraal vee weg te nemen. Ook om Johannesburg zijn ze zeer actief! Naar 't schijnt zoekt Kitchener aan mannen en onkosten te winnen door zich in Transvaal samen te willen trekken op den spoorweg Pretoria-Durban.

Doch de *Daily News* maakt terecht de opmerking, dat het bij nader inzien bevestigd de optimistische verwachtingen over den toestand der Boeren. Kitchener wil toch nieuwe ruitery en staat gaarne het laatste gezonden partijje onbruikbare infanteristen af. Een bewijs dus dat werkelijk de bezending onbruikbaar is.

Daarbij wil Kitchener op de Natal-lijn gaan leven, m. a. w. de toestand in de Kaapkolonie is van dien aard, dat de verbandingen met Kaapstad gevaarlijk worden. Op de Natal-lijn gaan leven beteekent den Vrijstaat bijna geheel prijsgeven.

Men zou zoo zeggen, dat het voor de Engelschen beter was, indien zij juist de Natal-lijn prijsgeven en de lijn Kaapstad versterkten, omdat ze dan gedeeltelijk baas blijven in hun eigen gebied. Zoodanig men nu wil, komt er een sterke Engelse macht in het Noorden, doch wordt de Kaapkolonie nog meer aan haar lot overgelaten dan het geval reeds is, een omstandigheid, die, gevoegd bij het allerwege scheppen van

Kaapsche „Slachtersnekken“ door het op-hangen van rebellen, moeilijk kan meewerken tot het bedwingen van den opstand.“

Doch genoeg voor ditmaal.
Wij blijven op den Heere vertrouwen voor de zaak der rechtvaardigheid en der vrijheid!
NOORDTJ. J.

Een en twintigste Algemeene Vergadering van het Gereform. Traktaat-Gen. »FILIPPUS“.

te houden Donderdag 8 Augustus 1901, in de Gereformeerde Kerk te Nijkerk o/d V. Aanvang 's morgens 10 uur.

Volgens de AGENDA is de Orde der Vergadering:

a. Teekenen van de presentielijsten. b. Opening door den Voorzitter. c. Verslag van den Secretaris. d. Verslag van den Penningmeester. e. Stempopening van een bestuurslid. f. Behandeling der voorstellen en vragen. g. Voordracht en bespreking van de referaten. h. Sluiting der vergadering.

Punten ter Behandeling zullen zijn:

1. De wijziging der statuten.
2. Wat kan door het Geref. Traktaat-genootschap »Filippus“ gedaan worden, om zijn traktaaten en andere geschriften meer bekendheid te doen verkrijgen?

Kan het Genootschap ook iets doen op de manier van eenige »Vrijzinnige Christenen“, die hun geschriften voor ieder gratis ter lezing beschikbaar stellen, en dit op allerlei wijze publiceren? P. KOSTER te Appelscha.

3. Kan »Filippus“ ook iets voor Zuid-Afrika doen?

Referaten.

1. Wat kan »Filippus“ doen om het recht verstand van het Verbond der Genade in betrekking tot het Kerkelijk leven te bevorderen?

Inl. Ds. A. LITTOOIJ te Middelburg.

2. Wat kan »Filippus“ doen om de wereldwijding van het opkomend geslacht te gaan?

Inl. Ds. J. WESTERHUIS te Groningen.

Verder wordt medegedeeld:

- a. De bestuursvergadering zal D. V. Woensdagmiddag te 4 uur aanvangen.
- b. Wie logies verlangt of middagmaal, gelieve dit vóór 30 Juli aan te vragen bij den heer M. DROST te Nijkerk o/d V.

Deze broeder zal dan aan den vrager zijn logies enz. berichten, opdat men gelegenheid hebbe aan zijn gastheer het uur van zijn aankomst te laten weten. Wie deze aanvraag verzuimt, zal niet op logies enz. kunnen rekenen.

- c. Aan de beurt van atreding, doch herkiesbaar is de heer H. HOOPF Jz. te Ermeloo.
- d. Omstreeks den middag wordt pauze gehouden.

- e. Woensdagavond te zes uur wordt in de Geref. Kerk een bidstond gehouden voor »Jachin“ en »Filippus“. Hierbij zal Ds. S. O. Los van *Hilversum* D. V. voorgaan.
- f. Op een vorige Algem. Verg. is besloten den afgevaardigden van afdelingen en corporaties de helft der reiskosten te vergoeden, berekend naar 3e klasse spoor en te kajuit boot.

- g. De Geref. Zondagsschoolvereeniging »Jachin“ houdt Woensdag 7 Aug. haar Jaarvergadering.

Namens het Bestuur,
J. TER BORG, Secretaris.

Wolvega, 16 Juli 1901.

»FILIPPUS.“

Tweede Zending 1901.

Leden en Corporaties ontvangen gratis en franco:

CXXXVIII.	Geld! Geld!! Geld!!!	4 ct.
CXXXIX.	Vroeg naar den Hemel	4 "
CXL.	Het afleggen van Geloofsbelijdenis	5 "
322.	Een gezegende Sabbat	1 "
323.	Prins Frederik Hendrik	1 "
324.	Prins Willem II.	1 "
325.	Niet »het Christendom“ maar de Christus	1 "
326.	De Brand te New-York	1 "
327.	Paul Kruger in het Paleis v. Volkskvl. te Amsterdam	1 "

Wie dit niet voor 20 Juli mocht ontvangen hebben, gelieve zulks te melden aan den Uitgever P. Mobach te Breukelen.

Namens het Bestuur,
J. TER BORG, Secr.

Wolvega, 11 Juli 1901.

Buitenlandsche Kerken.

Amerika. De Generale Synode der Geref. Kerk te New-Brunswick. — Deze Synode was vergaderd van 5—12 Juni te New-Brunswick. Dr. Wortman was haar Voorzitter. Hoewel er nog geen uitvoerig verslag van hare handelingen gepubliceerd is, zijn er toch reeds enkele zaken medegedeeld, die der vermelding waard zijn.

Hiertoe behoort allereerst de correspondentie met de Christ. Geref. kerk. Denken wij eenige jaren terug, dan blijkt, dat de verhouding tusschen deze beide kerken-groepen, beide van Nederlandsch Gereformeerde herkomst van toenadering getuigt. De spanning, die vroeger tusschen beide bestond, heeft plaats gemaakt voor wederzijdsche toenadering, zoodat thans wederkeerig een afgevaardigde op de Synoden aanwezig is. Ditmaal was Ds. Henry Beets vanwege de Christ. Ger. kerk op de Synode der Geref. kerk.

In zijne toespraken deelde hij mede, dat de Christ. Geref. kerk, die reeds correspondentie heeft met de Vereenigde Presbyteriaansche kerk, met de beide Gereformeerde Presbyteriaansche kerkengroepen, en met de Associate Presbyteriaansche kerk, ook die correspondentie begeerde met de Gereformeerde kerk, met wie zij zich door kerkelijke afkomst en banden des bloeds verbonden gevoelt.

Ook verklaarde hij, wat de Christ. Geref. kerk met die correspondentie bedoelde en beoogde. Zij verwacht van haar meer dan eenvoudig de groeten over te brengen en

verstaat er door: 1 Het zenden van Deputaten naar elkanders meerdere vergaderingen met adviseerende stem. 2 Het op elkander acht geven, dat men noch in leer noch in dienst en tucht afwijke van de Gereformeerde beginselen. 3 Onderling overleg, hoe men zich jegens derden te houden heeft. 4 Het dienen van elkander met voorlichting, vooral waar er sprake is van wijziging in confessie, kerkerde en liturgie.

Verder voldeed Ds. Beets aan de opdracht hem medegegeven, door aan de Synode een tweetal vragen te doen. In de eerste plaats of de Geref. kerk aan de Christ. Geref. ook eene verklaring kon geven over hare houding tegenover geheime met eede verbonden genootschappen en of zij den strijd tegen deze beslist wilde aanbinden; in de tweede plaats of de Geref. kerk ook nadere inlichtingen kon geven, waarom zij in hare belijdenisschriften »de verwerpingen der Pwalingen van de Remonstranten“ in de Dordsche Canones niet heeft opgenomen.

Op deze voorstellen en vragen antwoordde de Synode, dat zij met blijdschap het voorstel der Christ. Geref. kerk voor correspondentie begroette, maar dat het moeilijk was de vraag naar de houding in zake geheime genootschappen te bespreken, omdat daardoor oude wonden zouden worden opengereet. Toch wilde de Synode in dezen ter wille zijn en benoemde eene commissie, die de Christ. Geref. kerk hierop van antwoord zou dienen. Tot deze commissie behoorden Dr. Steffens en Dr. Corwin.

De Synode bracht eenige wijziging in de liturgische geschriften, met name in het formulier van bevestiging van Dienaren des Woords en van Ouderlingen en Diakenen. Uit het oude formulier werden enkele deelen verwijderd en eenige uitdrukkingen er aan toegevoegd. De toevoeging werd hoofdzakelijk ontleend aan de Liturgie der Deutsche Gereformeerde kerk.

Een voorstel kwam ter tafel om de Constitutie zoo te wijzigen, dat de Catechismus-predikant niet meer verplichtend zou worden gesteld. Thans geldt de bepaling, dat de Catechismus minstens eenmaal in de vier jaren in de predi-ning moet behandeld worden. Velen verdedigden het voorstel en verklaarden zich voor de afschaffing der oude bepaling, omdat vele predikanten er toch niet naar handelden. Anderen achtten verandering overbodig, omdat naar hunne meening de Constitutie geen eigenlijke Catechismus-predikant voorschreef, maar alleen bepaalde, dat de waarheden in den Catechismus neergelegd in de predikating ontwikkeld moesten worden.

Dit voorstel is echter met een groote meerderheid gevallen; vooral afgevaardigden uit het Westen verklaarden zich er beslist tegen. Eveneens werd met groote meerderheid een voorstel verworpen tot verandering van het Doopsformulier.

De Synode moest ook een Hoogleeraar benoemen voor de Kerkgeschiedenis en Kerkregering aan de Hoogeschool te New-Brunswick. Door de verschillende Classen waren 17 Candidaten aangeboden, onder welke ook waren Dr. Steffens te Orange City en Prof. Dr. H. Dosker te Holland. De Synode benoemde Dr. Demarest te Catskill.

Tot afgevaardigde naar de Gen. Synode der Geref. kerken in Nederland werd benoemd Ds. Kriekard primus en Prof. Dosker secundus.

Ds. H. Broekhuizen van Pretoria sprak op de Synode over den tegenwoordigen toestand der Z.-Afrikaansche Republieken, waarin hij de ellende daar geleden, vooral door vrouwen en kinderen, schetste en er op wees, dat aan vele predikanten verboden was het Evangelie te verkondigen, omdat zij geen trouw wilden zweren aan Engeland.

Na deze rede werd de volgende resolutie met algemeene stemmen aangenomen: »De Algem. Synode der Geref. kerk in N.-Amerika begeert uitdrukking te geven van hare hartelijke liefde en oprecht medegevoel voor onze zustergemeenten in Z.-Afrika, die eenzelfde belijdenis zijn toegedaan en die zoo deernlijk geleden, ja in vele gevallen haar bestaan verloren hebben, ter oorzaak van den tegenwoordigen oorlog en op wier Christelijke betrachtingen zoo gevoelig inbreuk werd gemaakt.

»Met innig smartgevoel is ons uit den mond van predikanten uit Z.-Afrika ter oore gekomen, dat Leeraren van de Gereformeerde kerk, die geen wapenen droegen, in de gevangenis gezet en verbannen zijn, omdat zij getrouw waren aan hun gemeenten en aan hun land; en dat vrouwen en kinderen gevangenis gezet en in kampen opgesloten zijn zonder behoorlijke verzorging en zonder voorziening van leeftocht.

»Wij zijn er van overtuigd, dat onder alle en elke omstandigheid oorlog een vreeselijke zaak is. Maar wij verheffen onze stem tot de Christenheid der gemeenten van Groot-Brittanje, en betuigen, dat een zoodanige behandeling van hulpeloze vrouwen en kinderen en van de Dienaren van Jezus Christus in strijd is met de leeringen van onzen Heiland. En daarom protesteerden wij ten ernstigste en dringen er op aan bij onze Broeders in Engeland, dat zij eischen, dat in deze betrachtingen verandering geschiede.

»Ook kunnen wij niet anders dan ten vurigste hopen, dat Engeland, als de sterkere macht en als een Christelijke natie, klaarheid krijge om ten aanzien van de bestaande geschillen bemiddelend op te treden en dat alzoo vrede en voorspoed terugkeere tot het zoo verwoeste land“.

SCHOLTEN.

Men berekent, dat het Spiritisme aan het afnemen is. Althans in N.-Amerika tel men nog slechts 60 genootschappen; terwijl er voor eenige jaren 500 à 700 waren. Anderen zeggen, dat die Spiritisten niet minder geworden zijn, maar niet of in anderen vorm zijn georganiseerd. — Dat zal wel de juiste opvatting zijn. Het Spiritisme is, als alle dwaalleer, alras links en rechts terug- en uiteengegaan, materialistisch en idealistisch, onder allerlei namen en doeleinden, als door zijn magnetizeerende, materializeerende, reïncarnatie, spiritistische, somma-

bulistische, biologizeerende, suggereerende, hypnotizeerende gezelschappen en dergelijke; licht-, water-, vuur-, hand- en kaartkijkers; i. e. w. de zieners niet te vergeten. Men meldt zelfs van een blad, dat Spiritistische artikels geeft, geschreven door Adam en Eva, Mozes en Petrus enz.!

Vóór 50 jaren telde men in China 250 Evangelische Christenen. In 25 jaren waren zij tot 25,000 toegenomen, en in 1900 bedroeg het getal Chineseche Protestantent 250,000. Men rekent, dat van dit aantal omtrent 15000 den marteldood verkozen hebben boven het verloochenen van den Heere Jezus Christus.

Boekaankondiging.

Wat zegt de Schrift? Maandblad tot het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord onder redactie van Prof. L. Lindeboom. Heusden. Gezelle Meerburg 1901.

Gaarne vestigen wij op dit tijdschrift weder eens de aandacht. De tweede Jaargang bevat belangrijke artikelen: Eenheid en verscheidenheid der H. Schriftuur van de hand van den Redacteur; Uitlegging van den profet Joël door Ds. J. Hulsebos; De Roeping zonder of door het Woord door J. te M. en voorts kleinere opstellen, vragen en antwoorden, boekaankondigingen. In de zesde aflevering begint Ds. van der Hoogt een reeks artikelen over het Duizendjarig rijk, die wat goeds beloven. Moge het tijdschrift voorspoedig zijn op zijn weg en velen de Schrift beter doen kennen en waardeeren!

'n Kwestie van Smaak door F. Betlez. Uit het Hoogduitsch door B. W. Kampen. J. H. Kok 1901.

De titel geeft aanleiding tot misverstand. De bekende Schrijver handelt in dit boekje niet over eene kwestie van smaak, maar houdt eene causerie over den smaak, zoowel in zinnelijken als in aesthetischen en ethischen zin. En hij doet dit op smakelijke wijze. Soms zijn de gedachten van dezen Schrijver, gelijk men weet, wel eens zonderling; maar altijd zijn zij belangrijk, frisch, boeiend. Ook weer in dit werkje, dat wij gaarne aanbevelen, met welks vertaling de heer B. W., en met welks uitgave de heer Kok velen een goeden dienst heeft gedaan.

Op Leven en Dood door A. van der Flier. Geïllustreerd door Wilm Steelink. Nijkerk G. P. Callenbach.

Dit nieuwe verhaal van Mej. van der Flier begint met den intocht van den landvoogd Albertus van Oostenrijk in Brussel op 29 Jan. 1596, beschrijft dan de moeilijke positie van Filips Willem, den dood van Anneke van den Hove, de laatste martelares, de pogingen van Spanje's zijde, om de Republiek door list of geweld terug te erlangen, den slag bij Turnhout, de onderhandelingen over den vrede, den dood van Filips II, en eindigt dan met den tocht naar Vlaanderen, dien Maurits had afgeraden, en met den roemrijken slag bij Nieuwpoort 2 Juli 1600. Door al deze historische gebeurtenissen heen loopt een klein romanetje van een paar personen, die elkander, na vele beproevingen en ontberingen wedervinden en dan saam het leven voortzetten. Met dit, vooral met het oog op de daarin behandelde Vaderlandsche historie, lezenswaardige boek is de vierde Jaargang van de Christelijke Bibliotheek van den heer Callenbach compleet gekomen. Meer en meer nadert deze ondernemende Uitgever zijn doel, om degelijke Christelijke lectuur op zeer goedkope wijze verkrijgbaar te stellen. Voor den vijfden Jaargang worden weder verschillende werken van goede auteurs beloofd, van Dr. Jonker, E. Nijland, A. v. d. Flier en anderen. Mogen velen op deze Bibliotheek voor 5 gulden 's jaars intekenen en daardoor Schrijvers en Uitgever in de bereiking van hun schoon doel steunen.

BAVINCQ.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
DR. LUCAS BAREND LINDEBOOM
EN
MARGARETHA P. HARRENSTEIN,
Wed. van den WelEw. Heer G. KRAMER.
AMSTERDAM, 11 Juli 1901.

Heden werd ons door de goedheid des Heeren een welgeschapen **Zoon** geboren.

A. M. DIERMANSE.
J. J. DIERMANSE—BALT.
DEN HAAG, 10 Juli 1901.

Heden door 's Heeren goedheid voorspoedig bevallen van een **Zoon** en een **Dochter**, de eerste levenloos, J. SIJBESMA—DE VRIES, geliefde Echtgenoot van

Ds. G. SIJBESMA.
Pastorie MARRUM, 10 Juli 1901.

Op Vrijdag 19 Juli hopen
deur Gods Goedheid
Abraham Tholens
EN
Catharina van Fraeijenhove,
te Tiel, hun **45-jarige Echt-
vereeniging** te herkennen.
Hun toegenege Broeder,
CORNELIS FRANÇOIS VAN
FRAEIJENHOVE,
te TER NEUZEN, en Kinderen.

EBEN HAËZER.
 Zoo de Heere wil en zij leven, hopen onze geliefde Ouders
Andreas Michels
 EN
Anna Maria Heineman
 den 27sten Juli den dag te bedenken, waarop zij vóór **vijf-en-twintig jaren** door den band des huwelijks werden verbonden.
Hunne dankbare Kinderen,
 SOPHIE.
 WILHELMINA.
 JOHAN.
 JAN.
 LENA.
 ANNIE.
 UTRECHT, 19 Juli '01,
 Prinsenstraat 78.

Heden overleed zacht en kalm, in de vaste verzekerdheid des geloofs, na een genoegelijke Echtvereeniging van ruim 58 jaar, onze geliefde Echtgenoot, Vader, Behuwd-, Groot- en Overgrootvader, de Heer
Lubbert Egherts Smilde,
 in den gezegenden ouderdom van bijna 85 jaar.
 WED. L. E. SMILDE—DE NES,
 WOLVEGA.
 R. SMILDE, (SNEEK.)
 M. SMILDE—ROMKEMA, (SNEEK.)
 A. L. SMILDE, (GRANDRAPIDS.)
 A. SMILDE—(MICHIGAN.)
 DAM, N. AMERICA.
 G. VEENSTRA—(WOLVEGA.)
 SMILDE,
 H. VEENSTRA, (WOLVEGA.)
 E. L. SMILDE, (ZEVEN-
 C. SMILDE—KLEUWEN, (BERGEN)
 O. SMILDE,
 G. SMILDE—(UTRECHT.)
 VAN EINDT,
 E. SMILDE, WOLVEGA.
 P. L. SMILDE,
 C. SMILDE—(UTRECHT.)
 VAN TRIGT,
 WOLVEGA,
 6 Juli 1901.
Wegens buitenlandsche betrekkingen eerst heden geplaatst.

Den zesden Juli j.l. behaagde het den Heere uit ons midden weg te nemen onzen broeder in Christus.
L. E. Smilde,
 in den hoogen leeftijd van bijna 85 jaren. Tot voor kortere jaren diende hij met toewijding de kerk te dezer plaatse als Ouderling, welk ambt hij ook elders een reeks van jaren bekleedde.
 Hij ontsiep in de hope des eeuwigen levens en juicht thans voor den troon van zijn Heiland.
Namens den Kerkeraad der Ger. Kerk te Wolvega,
 Ds. K. DOORNBOS, Voorz.
 J. WAGTER, Scriba.
 WOLVEGA, Juli 1901.

Heden ontsiep zacht en kalm, in de hope des eeuwigen levens, onze geliefde Vader. Behuwd- en Grootvader
Jacob van den Boogaard,
 Wedr. van PIETERTJE KAPTEJNS, in den ouderdom van 74 jaren.
 De fam. VAN DEN BOOGAARD.
 AALSMEER,
 10 Juli 1901.

Heden werd in het hart van mij en de mijnen een onvergetelijke wonde geslagen, wij het den Heere behaagde van onze zijde weg te nemen onze innig geliefde Vrouw, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder
Johanna Louter,
 in den ouderdom van ruim 66 jaren.
 Bijna 41 jaar was ik door den band des huwelijks met haar verbonden. Alleen degenen, die ons nabij van kennen, weten wat wij in haar missen. Geve de Heere ons genade om Hem kinderlijk te zwijgen.
 M. BOSMAN.
 D. J. BOSMAN—MOERKERKEN
 P. BOSMAN.
 A. H. BOSMAN—HAMEL.
 C. BOSMAN.
 G. BOSMAN—VAN DER ENT.
 D. VAN EKELENBURG.
 P. A. VAN EKELENBURG—
 BOSMAN.
 RHOON,
 13 Juli 1901.

Hedenmiddag overleed, zacht en kalm, in haren Heer en Heiland, onze geliefde Moeder
Margaretha Gerritsen,
 Wed van wijlen G. J. VAN DER BENT, na een geduldig lijden van ruim 1 1/2 jaar.
Hare bedroefde Kinderen,
 ALBERTHA.
 JAN.
 JOHANNA.
 V.E.L.P. 13 Juli.

Openbaring 14 vs. 13.
 Den 6en Juli l.l. trof velen op ons eiland een zwaar verlies. Het behaagde den Heere van leven en dood uit ons midden weg te nemen onzen ouden en algemeen beminden vriend en broeder, Eerevoorzitter der Ger. Jong.ver.
Lukas Hoekman,
 in den ouderdom van 72 jaar en 2 maanden.
 Een vreeselijk lichaamslijden sleepte hem ten grave. Geduldig droeg hij de folterendste smart, het geloofssoog gevestigd op zijn Hemelschen Vade, verlangend uitzieënd naar de kroon hem weggeleid.
 24 jaar lang mocht hij als President onze vereeniging voorgaan. En waar hij is heengegaan, daar mogen wij, jongelingen, hem nastaren, met dank aan den Heere, die ons zooveel in hem schonk. Wij waren zijne kinderen; en al was het, dat hij in de laatste jaren niet persoonlijk onder ons kon arbeiden, zijn gebed voor ons klom dagelijks op tot den trouw der genade. En velen kunnen getuigen, dat zijn arbeid hun tot een blijvend zegen heeft gestrekt.
 Veel hebben wij in hem verloren. Doch ons verlies is voor hem enkel gewin. Dit troost ons. Dit troost ook zijne diepbedroefde weduwe en kinderen. Schenke de Man der weduwen en de Vader der weezen hun genade om te berusten in zijnen wil, die alleen wijs is en goed. Zij het hun, zij het ons gegeven, eenmaal onzen ouden vriend te mogen weerzien, om dan met hem eeuwig te juichen in het nieuwe Jeruzalem daarboven.
Namens de Ger. Jong.ver.
 »De Jonge Samuel,»
 J. SNOEK, Pres.
 J. H. VAN DOORN, Secr.
 URK,
 13 Juli 1901.

Heden leed onze Zondagschool een gevoelig verlies, daar het den Heere behaagde onzen geachten president
Lukas Hoekman
 van ons weg te nemen. Hij was een der mede-opzichters der Zondagschool, een ware vriend der Kinderen, wiens streven het altijd was den kleinen veul van den lieven Heiland te vertellen. Het was hem niet vergund den eersten October het 25-jarig bestaan mee te vieren. Nu juicht hij bij zijn God en Zaligmaker, en, schoon we hem noode missen, we misgunnen hem de hemelsche vreugde niet.
Namens de Zondagschool-vereeniging,
 P. HOEKSTRA, Secretaris.
 URK, 6 Juli 1901.

Heden overleed in de hope des eeuwigen levens, na een smartelijk lijden, onze geliefde Echtgenoot, Moeder, en Behuwdmoeder
Fennigje Poortier,
 in den ouderdom van 57 jaren.
 D. KAMPHUIS.
 H. KAMPHUIS.
 F. KAMPHUIS—BOSCH.
 F. J. KAMPHUIS.
 ZWOLLE, 14 Juli 1901.

Eene weduwe, lidmate der Gereform. Kerk, biedt zich aan als
HUISHOUDSTER,
 liefst in een net burgergezin.
 Adres: Ds. BREUKELAAR te Bodegraven.

BURGERMEISJE.
 In Geref. gezin met dienstbode wordt ter assistentie van de vrouw des huizes en voor de kinderen
 een net burgermeisje
 gevraagd tegen kost, inwoning, bewassing en f 50 à f 60 salaris p. jaar. Prettig huiselijk verkeer verzekerd; aangenaam karakter vereischt.
 Br. fr. lett. V, Uitgever van dit blad.

Gereformeerd Gymnasium TE KAMPEN.
 Nu door Curatoren der Theol. School besloten is met 1 September a.s. de Zesde Klasse aan het Gymnasium in te richten, wordt voor dat Gymnasium verlangd een Leeraar, bevoegd tot het geven van onderwijs in Wiskunde en Engelsch.
 Gegadigden gelieven zich vóór 1 Augustus aan te melden bij den Secretaris der Commissie van Toezicht, Mr. H. A. van der Vegte, te Zwolle.

STEENWIJKER BEDDENFABRIEK,
 opgericht in 1889.
 Gezuiverde, Gewassen en Gestoomde nieuwe Veeren.
 Citchen, Wollen en Moltondekens en Bedtijken in alle soorten.
 Linnen Bedtijken met Kooinden gemaakt 2 persoons 1 bed, 1 peluw, 4 kussens f 7, f 9, f 12, franco thuis.
 Van f 7 en f 2 ruim 1 m. 42 c., van f 12 1 m. 50 c. en die van satijntijk ook 1 m. 42 c.
 No. 1. Het nieuwe Reclamebed 2 pers. w.o. een Wollen, een Citchen, een Moltondeken, 50 pd. fijne veeren, geen grooten, 1 tijk gelijk bovenstaande en een overtrek voor bed en peluw, voor f 35.—
 Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd. veeren, kost ook nog f 35, en f 40, f 45, f 50, f 60, f 70.
 Een satijntijk w.o. bed, peluw en 2 kussens, ook met koorden, van welke kleur men verlangt, 10/4 breed, prima overtrek voor bed en peluw f 3,20, geheel gereid, een losse linnen tijk met fijne blauwe streepjes, 80 cent per el 1,60 Cw. br. franco thuis.
 Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2.— 2 halve matrassen toe.
VEEREN à 35, 40, 50, 60, 70, 80, 100, 120 en 150 cent het pond.
Prima zuivere Kapok. Wie nu een Kapokbed verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, Satijntijk en 1 wollen- of fantasiedeken 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrek voor bed en peluw, voor f 25.
 Ieder Bed wordt in een kist verpakt. Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.
 Met aanbeveling,
J. KETEL Rz.,
 Z/z. Markt, Steenwijk.
 P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rebours, vrij zicht en monsters Gratis.

Mevrouw Ch. SCHUT-JASPERS
 Zangonderwijzeres,
 79 Regeliersgracht AMSTERDAM,
 gediplomeerd en aanbevolen tot het geven van spreeklessen, door Mevrouw
A. KUYPERS
 te AMSTERDAM.

Voor Zanggezelschappen!!
 »In het begin van Aug. a.s. is ter verzending gereed de nieuwe, goedkoope uitgave van HAZEU, STICHTELIJKE LIEDEREN.
 1e en 2e deel op vier stemmen à 90 cts. 2 deelen samen in linnen omslag f 1,75.
 (In het 2e dl. zijn thans opgenomen: »HAZEU'S Hervormingslied" Cantate voor gemengd koor, muziek van DIRK VAN DER REYDEN, in 1802 bekrond met de gouden eerepenning v. d. M.pij v. N. v. 't Algemeen.)
 Vraag s.v.p. van uwen boekverkooper een ex. ter inzage. Na ontvangst van het bedrag — p. postw. — wordt U een ex. franco toegezonden door J. Rommelingh Uitgever te Groningen.

NIUWE BRIEFKAARTEN,
 met of zonder firma bedrukt, worden dagelijks franco verzonden voor f 2,25 per 1000, door ZALSMAN te KAMPEN.

Geref. Traktaatgenootschap „FILIPPUS”.
 De Intekenlijsten voor de Gereform. Scheurkalenders »Filippus" voor het jaar 1902 zijn verzonden. Zij die er mee werken willen, kunnen ze nog ontbieden. Het schild, dat in schoone kleuren, gevernist en prachtig uitgevoerd is, zegt ons dat Salomo niet bekleed geweest is als de leliën des velds enz. Het enorme debiet, dat deze kalender elk jaar te beurt valt, bewijst dat het Gereform. volk hem wil. De premie zal dit jaar bestaan uit eene verhandeling van: »Het geschonden recht van Gods verbond gewroken", door WILLEM TERLINCK, 1613—1619 pred. te Middelburg. Hierbij behoeft gewis niets toegevoegd te worden om tot intekenen aan te sporen. Premieën van 1893, 1895, 1897, 1898, 1900 en enkele van 1901 zijn nog tegen den prijs van 75 Ct. bij den uitgever verkrijgbaar.
 Middelburg, Juli 1901.
Namens het bestuur v. h. Traktaatg.
F. P. DEHUIJ.
 Uitgever.

Vereeniging Christelijke Bibliotheek.
 Heden verscheen als deel 5 van den 4en jaargang
A. v. d. FLIER.
Op leven en dood.
 Met dit deel is de vierde jaargang compleet. Nog zijn complete stellen tegen den abonnementsprijs van f 5.— verkrijgbaar.
 Men ontvangt daarvoor eene waarde van f 8,80 en wel:
 I. Van Nes Een pleitgrond slechts f 1,50.
 II. Stein. Het leven van J. F. Oberlin f 1,80.
 III en IV. Fariar. Onweerswolven, 2 din., f 3,00.
 V. Van der Flier. Op leven en dood f 2,50.
 Tegen inzending van f 5.— of zoo men de boeken gebonden verlangt, van f 6,75, worden deze 5 boeken franco toegezonden door den uitgever G. F. CALLENBACH te Nijkerk.
 Ook alle soliede boekhandelaars nemen hierop bestellingen aan.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen en op bestelling alom te bekomen:
Dr. H. BAVINCK.
De wereldverwinnende kracht des geloofs,
 Leerrede over 1 Joh. 5 : 4b
 uitgesproken in de Burgwalkerk te KAMPEN, den 30 Juni 1901 in tegenwoordigheid van
PRESIDENT KRUGER.
30 cent.

J. CALVIJN'S WERKEN.
 Verklaring van het boek **GENESIS EN PSALMEN,** benevens van het NIEUWE TESTAMENT uit het Latijn vertaald of met voorrede van de H.H. Ds. LOS, Dr. BAVINCK, Ds. BOER, KNOTTERUS, Prof. BRUMMELKAMP, Dr. FRANSSEN, Ds. WIELENGA en Ds. DONNER. 12 deelen gebonden, 12 prachtige Uniforme soliede linnen stempelbanden, nieuw exempl.
Prijs f 48,50 aangeboden voor **f 37,50** door J. WRISTERS, boekhandel UTRICHT.

Bij J. H. KOK te Kampen verscheen:
'n KWESTIE
VAN SMAAK
 DOOR
F. Better.
 88 Pag. Prijs f 0,65. Geb. f 1.—
 Bij elken Boekhandelaar voorhanden.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen, en alom verkrijgbaar gesteld:
DE WELSPREKENDHEID.
 Eene lezing
 DOOR
Dr. H. BAVINCK
75 cent.
 Allen die geroepen worden om het woord te voeren, wordt dit werkje ter lezing aanbevolen. Niet alleen H.H. Predikanten, maar ook andere voorgangers op vergaderingen zullen hierin vervoeld van nuttige wenken vinden.

Verschenen:
 De tweede goedkoope druk van:
Dr. H. BAVINCK.
De offerande des Lofs.
 Prijs: Ingen. f 0,90. In pracht-band f 1,25.
 De eerste druk van dit schoone werk was binnen vier weken totaal uitverkocht. Zie de vele uitstekende recensien. Na ontvangst van postwissel, franco toezending.
 Uitgave van:
 DEN HAAG. FRED. H. VERSCHOOR.

TRAKTATEN.
 Bij den Uitgever P. MOBACH te BRUKELLEN is vanwege het Geref. Traktaatgenootschap »Filippus" verschenen:
 CXXXVIII. Geld! Geld!! Geld!!! 4 ct.
 CXXXIX. Vraag naar den Hemel 4 > CXL. Het afleggen van Geloofsbelijdenis 5 >
 322. Een gezegende sabbat 1 >
 323. Prins Frederik Hendrik 1 >
 324. Prins Willem II 1 >
 325. Niet »het Christendom," maar de Christus 1 >
 326. De Bravé te New-York 1 >
 327. Paul Kruger in het Paleis van Volksvlucht te Amsterd. 1 >
 Het bovenstaande is bij alle solide boekhandelaren te bekomen.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:
Dr. H. BAVINCK,
OUDERS of
GETUIGEN.
100 bladz. groot 8°.
Prijs f — 75.
 De doopkwestie, die in de laatste dagen in het bijzonder de aandacht trok, wordt hierin op duidelijke wijze behandeld, verstaanbaar ook voor den eenvoudigen lezer.
 Verkrijgbaar in elken boekhandel. Na ontvangst van postwissel franco toezending door den Uitgever.

Vrije Universiteit.
 In dank ontvangen:
 Voor de Vereeniging:
Aan Contribuënten:
 Door den heer A. M. Hoogendijk te Ouderkerk a/d IJssel f 72,50, door den heer A. Hoogenboom te Honselersdijk uit Naaldwijk f 84,50, uit Honselersdijk f 21,50, uit 's Gravendijk f 24, samen f 80, ontvangten op de jaarvergadering f 6,50, van wijlen J. V. te Peursem f 1, door den heer M. Vader Jr. te Vlissingen f 77,25, door den heer W. Voogsged. te N. Loosdrecht f 4, door den heer A. Verdun te Oudshoorn f 131,50, door Ds. C. W. E. Ploos van Amstel te Zwolle f 1, door Ds. F. Drost te Vlaardingen van de stuivers-vereen. »Eben-Haëzer" f 25.
Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit.)
 Van de Geref. kerk te Blokzijl f 3,10, van idem te Genemuiden f 5, van idem te Hasselt f 8,61, van idem te Kampen f 55,96, van idem te Kamperveen f 0,75, van idem te Langeslag f 2,17, van idem te Oldemarkt f 2, van idem te Rouveen f 13,05, van idem te Staphorst f 3,50, van idem te Steenwijk A f 5,42, van idem te Steenwijk B f 20,77, van idem te Stad Vollenhoven f 7,17, van idem te Ambt Vollenhoven A f 4,99, van idem te Ambt Vollenhoven B f 2,82, van idem te Wilsom f 1,41, van idem te Zalk f 2,86, van idem te Zwatsluis f 25, van idem te Hontenisse f 1,58, van idem te Boxum f 6,95, van idem te Stiens f 2,93, van idem te St. Anna Parochie A f 8,03, van idem te St. Anna Parochie B f 4,50, van idem te Snaoude f 8,80, van idem te Hijaard f 6,20, van idem te Eentewoude f 1, van idem te Garjp f 8,03, van idem te Beetgum f 35, van idem te Bergum f 3,56, van idem te Hallum f 13,08, van idem te Wirdam f 10,42, van idem te Hijum f 1,27, van idem te S. Jacobi Parochie f 3,20, van idem te Reitzum f 5,72, van idem te Rijswijk Z.-H. f 3,61, van idem te N. Lekkerland (halve coll.) f 8,80, van idem te Burum f 11,56, van idem te Barneveld f 11,67, van idem te Culemborg f 12,75, van idem te Schoonhoven B f 14,50.

Aan Schenkingen:
 Door den heer H. van Noord te Loosduinse gevonden in de collecten f 1, van den heer en mevr. d. M. v. V. te D. f 110, door den heer M. Vader Jr. te Vlissingen van N. N. f 1.
Voor het Studiefonds:
 Door Prof. Dr. J. Wolter 1/2 jaarlijksche prebende f 39,50, door den heer A. Verdun te Oudshoorn uit Altea f 10.
Voor de Bibliotheek:
 Van den schrijver: Onze Constitutie door Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman.
 Van het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid: Verslagen van de Kamers van Afscheid over 1900.
 S. J. SEEFAT,
 Hilversum. Penningmeester.
 Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.